

Nr. 277 *** NIEUWS VAN HER EN DER *** april 2019
Uitgave van het Afrika-Europa Netwerk. E-mail: cubr@knr.nl
Web: www.afrikaeuropanetwerk.nl

Laudato Si' en uitgangspunten voor handelsovereenkomsten

De Britse ontwikkelingsorganisatie CAFOD heeft op basis van de encycliek Laudato Si' vijf principes geformuleerd die ten grondslag moeten liggen aan handelsovereenkomsten. Uitgangspunt is dat handel ten goede komt aan de armste mensen in deze wereld en dat het milieu wordt ontzien.

Paus Franciscus zei al gelijk na zijn aanstelling als paus in 2013 dat 'het doel van economie en politiek is om de mensheid te dienen, om te beginnen de armsten en meest kwetsbaren.' In Laudato Si' schrijft hij: 'De hulpbronnen van de aarde worden geplunderd ten gevolge van opvattingen over economie en commerciële activiteit die te zeer gericht zijn op onmiddellijke resultaten.' (LS 32). Hij waarschuwt er ook voor dat we het gevaar lopen alles te reduceren tot consumptiegoederen. Hij roept op tot een nieuwe benadering van handel, groei en ontwikkeling, die ons helpen bij de mondiale uitdagingen waar we voor staan. We kunnen nu een nieuwe start maken door de economie ten dienste te stellen van het algemeen welzijn van alle mensen. Het algemeen welzijn voorop stellen betekent dat we moeten nadenken hoe handel een bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van zowel het individu als de gehele mensheid en toekomstige generaties. 'Wanneer wij denken aan de situatie waarin men de planeet aan de toekomstige generaties achterlaat, treden wij in een andere logica, die van de belangeloze gave die wij ontvangen en meedelen.' (LS 159)

Nieuwe handelsovereenkomsten bieden een kans om bestaande maatregelen op het gebied van milieu, arbeid en mensenrechten te versterken. De geschiedenis leert dat een toename in handel en investeringen ontwikkeling kan stimuleren, als deze tenminste is gebaseerd op ethische principes die gericht zijn op het welzijn van mensen. We moeten oog hebben voor de gevolgen van ons handelsbeleid voor mensen en voor onze planeet, 'ons gemeenschappelijk huis'. Met dit in gedachten heeft CAFOD de volgende vijf principes geformuleerd:

1. Versterk de democratie door van meet af aan te zorgen voor transparante en open inspraakmogelijkheden en de mogelijkheid van parlementaire controle te vergroten. Handelsovereenkomsten moeten alle deelnemende landen in staat stellen om internationale afspraken [zoals de Duurzame Ontwikkelingsdoelen] na te komen.
2. Steun kleine bedrijven door te zorgen voor gelijke kansen voor de armsten. De minst ontwikkelde landen zouden directe toegang moeten krijgen tot onze markt.
3. Streef naar wederzijds voordeel; let goed op de mogelijke voordelen of nadelen die een handelsovereenkomst kan hebben voor derden. Een overeenkomst mag nooit nadelige gevolgen hebben voor het milieu, de economie of de sociale omstandigheden in ontwikkelingslanden.

4. Ga uit van een economisch model dat oog heeft voor de menselijke waardigheid, arbeidsrechten beschermt en het leven van gezinnen en gemeenschappen ten goede komt. Met andere woorden: stimuleer een *'a race to the top'*. 'Arbeid is een noodzaak, is een deel van de zin van het leven op deze aarde, een weg van rijping, menselijke ontwikkeling en persoonlijke verwezenlijking.' (LS 128)

5. Behoed het milieu, door sociale en ecologische doelstellingen te integreren in economisch beleid, in overeenstemming met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen en het Klimaatakkoord van Parijs. (Bron: Trade principles from CAFOD, www.cafod.org.uk)

Bedenkingen bij 'vrije handel'

Walden Bello, Filipijns socioloog en politiek analist, staat bekend om zijn uitgesproken kritiek op het neoliberalisme. Op de website van zijn organisatie *Focus on the Global South* liet hij onlangs zijn gedachten gaan over 'vrije handel'.

De eerste zonde van voorstanders van 'vrije handel' is hypocrisie. De WTO (wereld handelsorganisatie) zegt vrije handel te willen bevorderen, maar beschermt in feite vooral de belangen van de rijkste landen. Kijk naar een aantal belangrijke internationale handelsovereenkomsten. De *Trade Related Intellectual Property Rights* (TRIPS) overeenkomst staat verspreiding van kennis en technologie in de weg met heel strikte regels rond patenten. Grote bedrijven verdienen zo gigantische bedragen. De *Trade Related Investment Measures* (TRIMS) beschermt de markten van de huidige grote autobedrijven en helpt hen deze uit te breiden. De *Agreement on Agriculture* (AOA) is in feite niets anders dan een instrument om de agrarische markten in ontwikkelingslanden open te breken voor zwaar gesubsidieerde producten uit de EU en de VS.

De tweede zonde van voorstanders van 'vrije handel' is dat zij pure ideologie bedrijven. Ze claimen dat de landen die zich succesvol hebben ontwikkeld allemaal vrije handel bedreven. Dat is niet waar. Landen als Duitsland en de VS voerden in de 19e eeuw een protectionistisch beleid. Hetzelfde deden Japan en Zuid-Korea in de 20e eeuw en China in de 21e eeuw. Landen die hun markten de afgelopen decennia openden onder druk van de WTO, zoals Mexico, de Filipijnen en grote delen van Afrika, haptten in het stof.

De derde zonde van de ideologen van de 'vrije handel' is dat zij zeer dubieuze resultaten van onderzoek presenteren als waarheid. Er is weinig of geen bewijs voor de claim dat armoede is afgenomen in landen die tariefverlagingen doorvoerden om vrije handel te bevorderen. Het tegenovergestelde lijkt het geval. De ongelijkheid tussen landen is toegenomen – met uitzondering van China, wat echt een apart verhaal is. Ook de ongelijkheid binnen landen is toegenomen, zowel tussen rijke en arme bevolkingsgroepen als tussen regio's. Omdat 'vrije handel' consumptie stimuleert drijft het bovendien de uitstoot van CO₂ op. Het helpt weinig dat technologische innovatie zorgt voor energiezuinigere producten, omdat de omvang van de productie blijft toenemen.

Moeten we dan helemaal af van de wereldhandel? Nee, maar we zouden terug moeten naar eerdere systemen zoals de *General Agreements on Tariffs and Trade* (GATT), die handel stimuleerden, maar die landen ook de ruimte bood om eigen beleid te ontwikkelen en hun belangen te beschermen. Daardoor stonden zij niet weerloos tegen praktijken als het dumpen van exportartikelen door rijke landen of het uithollen van hun milieu- en arbeidswetgeving. (Bron: www.focusweb.org)